

2. verdenskrig var også fællesskab

Når en stor krise rammer et land, rykker borgerne ofte tættere sammen og genfinder den fællesskabsfølelse, der måske var sat på pause. Sådan har det været under Corona-krisen, og det overrasker ikke dem, som oplevede 2. verdenskrig.

- Det var en tid, hvor der var stort sammenhold, fortæller Ellen Damgaard, der er født i 1928 og opvokset i "Paradiset" i Bjerremose.

Det var også en tid med mange forandringer i Horne - ikke mindst på grund af de soldater, som rykkede ind i sognet, og på grund af lazarettene, hvorfra 12 personer blev begravet på Horne Kirkegård og senere flyttet til flygtningekirkegården i Oksbøl.

Selvom de tyske soldater i Horne ikke gjorde meget væsen af sig, var modstanden mod den tyske besættelse også stor i Horne. I slutningen af krigen blev der således etableret en modstandsgruppe - en gruppe, der arbejdede sammen med gruppen i Tistrup og blandt andet hentede våben, skjult under kartofler, og lavede aftaler med ledelsen på lazarettet om, hvordan de tyske soldater skulle gå vagt og opføre sig overfor den danske militære kommando i Horne.

Modstandsfolkene var også med til at overvåge såvel de russiske kompagnier, der ville væk fra tyskerne, og som gik igennem Horne, og de tyske soldater, der gik på hovedvej 11 mod Tyskland.

Modstandsfolkernes arbejde under og efter krigen er beskrevet i bogen "Sektion X - distrikt Æ", skrevet af egnens modstandsgrupper.

Den 9. april for 80 år siden blev Danmark besat, og den 5. maj for 75 år siden var landet igen frit. Nogle af de lokale begivenheder og oplevelser fra de fem mørke år er samlet på de følgende sider.

Krigen kom - og livet gik videre

Den dag glemmer Ellen Damgård aldrig. 80 år efter står den 9. april 1945 stadig frisk i hendes erindring.

- Jeg var 11 et halvt år og var på vej til skole. Jeg var lidt foran mine brødre, da der pludselig kom masser af fly. De fløj lavt og langsomt. Det var jo ikke jagerfly. Vi blev meget bange, så jeg vendte om og løb hjem. Vi havde ikke radio, så mine forældre vidste heller ikke, hvad det var for nogle fly. Jeg blev enig med far og mor om, at jeg alligevel skulle gå i skole. Jeg glemmer aldrig, hvor hvid lærer Mathiasen var i hovedet. Han havde radio og vidste derfor, hvad flyene betød. Han fortalte det, og vi sang nogle sange, inden vi fik fri, fortæller Ellen Damgård, som er født den 4. oktober 1928 og voksede op på en ejendom i Bjerremose og gik i skole i Bounum.

Allerede samme dag kom der et påbud om, at husene skulle forsynes med mørklægningsgardiner.

- Jeg og mine søskende løb rundt om huset for at se, om der var nogle lysstriber. Jeg har siden undret mig over, hvor folk så hurtigt fik fat i al det sorte papir fra. Efterhånden blev det småt med varer, især tøj blev en mangelvare, men som i de fleste hjem på landet var også hendes familie selvforsynende med mad - stort set. Det var nødvendigt at købe sukker. Det var rationeret, så når der blev budt til fest eller nabogilde, fik byde manden rationeringsmærker med hjem, så det var muligt at bage til gilderne.

Dansede søndag eftermiddag

Ellen Damgaard blev konfirmeret i 1942 på sin 14-års fødselsdag.

- Det var svært at skaffe tøj til dagen, men det lykkedes. Vi cyklede til Varde og købte både konfirmationskjole og andendagstøj til mig. Konfirmationsdagen var en rigtig god dag. Vi havde familien til gilde på selve dagen og naboerne bagefter. Jeg husker, at jeg fik et Dagmarkors og en salmebog. Det gjorde man dengang. Jeg fik desuden en daler af naboerne. Det var mange penge.

Efter konfirmationen kom Ellen Damgaard ud at tjene hos nogle naboer.

- Trods krigen havde jeg nogle gode ungdomsår. Der var tyskere i Horne og ved missionshuset, da det blev inddraget til et lazaret, men vi mærkede ikke meget til dem.

Der blev udstedt et udgangsforbud efter klokken 20, men så dansede vi bare søndag eftermiddag. I det hele taget var der godt gang i foreningslivet. Der var næsten ingen benzin, så vi måtte cykle rundt til aktiviteterne. Derfor holdt vi os i

sognet, og vi havde et rigtig godt fællesskab. Alle var jo i samme båd, så ingen så skævt til hinanden, hvis tøjet ikke lige var sidste model. Vi var jo alle afhængige af, at vi fik noget tøj, der kunne sys om.

Der var tyskere i Horne og ved missionshuset, som blev inddraget til lazaret.

- Jeg var bange for tyskerne, men de gjorde nu ingenting. Jeg blev aldrig holdt an, når jeg cyklede forbi missionshuset. Det blev til gengæld nogle af de unge karle, når de havde været på besøg hos pigerne og ikke nåede hjem inden klokken 20.

Der skete dem dog aldrig noget.

Ellen Damgård gik til gymnastik i Horne skole, men da tyskerne inddrog skolen til lazaret, blev gymnastikken flyttet til Bounum.

- Der var godt nok langt for de unge fra Sønder Sogn. Vi havde cykler med træfælge, fordi vi ikke kunne få rigtige dæk, og det var hårdt, fordi der stort set kun var grusveje, men sådan var det for alle, så det var ikke noget, vi tænkte nærmere over.

Bekymret for landgang

Mens livet gik videre med masser af aktiviteter og sjov, var der dog en stor bekymring.

- Da amerikanerne og englænderne var ved at få overtaget, frygtede vi, at de ville gå i land i Vestjylland for at slå tyskerne tilbage. Det ville helt sikkert betyde masser af bomber, store ødelæggelser og mange dræbte. Det skete heldigvis ikke. De gik i stedet i land i Normandiet.

- Mine forældre havde anskaffet sig en radio, så både hjemme og i mine pladser hørte vi hver aften kl. 19.30 nyhederne fra London. Det gjorde vi også den 4. maj. Jeg husker det som var det i går. Speakeren fortalte, at tyskerne havde overgivet sig, og han holdt en lille pause, inden han nævnte Danmark. Folk blev ellevilde, og i byerne løb de ud på gaderne med Dannebrog. Vi gik ud på vejen og vinkede til naboerne. Om morgenen den 5. maj - en skøn dag - hejste vi flaget, og alle fik en fridag. Alt, hvad der kunne holde stille, holdt stille.

- På landet var vi ikke så berørte af tyskerne, så når jeg tænker tilbage på de fem mørke år, tænker jeg først og fremmest på et godt ungdomsliv med masser af sammenhold. Alligevel var tiden efter frihedsbudskabet noget helt særligt. Man skønner nok mest på friheden, når man har været ved at miste den.

Da tyskerne indtog Horne Skole, flyttede gymnasterne til Bounum. Holdet er fotograferet i 1944. Ellen Damgaard, dengang Aas, er nummer 1 i anden række fra venstre.

Lang tur til gymnastik

- Det var en lang tur fra Sønder-sogn, fortalte Ellen Damgård om de unge gymnaster fra Sønder Sogn, der måtte cykle helt til Bounum, da tyskerne beslaglagde Horne Skole til lazaret. En af de unge fra Sønder-sogn, der tog turen, var Erling Lund Jensen, senere kendt som "Erling Præst".

I gymnastikforeningens 100 års jubilæumsskrift skrev han følgende:

- Jeg blev konfirmeret i 1944 og blev af min gymnastikinteresserede mor nærmest presset til at deltage i gymnastikken, skønt det var en længere cykeltur - 7 kilometer hver vej.

Det betød dog noget, at jeg kunne følges med Lars Møller fra Stundsig og Hans Aas, der tjente på nabogården.

Cykelturen blev foretaget med dårlige dæk med lapper og med mørkelægningshætte på dynamolygten - en sort hætte med en åbning på 1x5 centimeter til lyset at skinne igennem. De allierede flyvere måtte jo ikke kunne se, hvad der rørte sig på jorden.

Og når man cyklede gennem Horne By, passerede vi altid to tyske soldater, der natten lang gik deres vagtrunde frem og tilbage i byen.

I Bounum Skoles gymnastiksal var der ingen varme og selvfølgelig heller ikke

varmt brusebad. Og når der var tilpas frostvejr, var der også minusgrader inde i salen. Således husker jeg en aften, hvor der var centimeter tykt rimlag på væggene i salen. Vi kunne samle så meget rim, at vi kunne lave snebolde af det.

Tyskerne fyldte meget i Horne

- Jeg husker tydeligt, da tyskerne kom. Flyene fløj lavt og larmede. Vi vidste godt, hvad der skete. Det havde vi hørt i radioen.

Står den 9. april 1940 klar i Kristian Pallesens erindring, ser det anderledes ud med den 5. maj 1945.

- Jeg kan ikke huske noget om, hvad der skete. Jeg kan bare huske, at det i tiden derefter føltes tomt. Tyskerne havde jo fyldt meget i byen, og nu var de væk. Kristian Pallesen, der er født den 28. februar 1931, boede i Hornelund - lige uden for byen, og han oplevede tyskerne på tættest hold.

- Et helt kompagni tyske soldater, der var på vej op i landet, kom til vores gård for at overnatte. De havde både heste og masser af køretøjer med, og det hele blev placeret i stald og lade, så vores redskaber og køretøjer måtte stå udenfor. De menige soldater overnattede i stalden, mens officererne boede i stuehuset. Mor lavede mad til dem, og så sad de rundt om bordet og viste os billeder af deres familier hjemme i Tyskland. Vi kunne ikke snakke med dem, men vi kunne i hvert fald forstå, at de tænkte meget på familien derhjemme.

Mens officererne blev bispist på bedste vis, måtte soldaterne klare sig selv. De kunne dog ikke være tørstige, da de forlod gården. Kristian husker således, at hans far næste morgen kom ind fra stalden og fortalte, at der i løbet af aften og nat var forsvundet en hel del af den hånd malkede mælk, som stod i spande i stalden. Næste morgen drog kompagniet videre, men det var ikke sidste gang, at der var tyskere på Lundgård.

- Vi byggede nyt stuehus i 1941, og nogen tid efter, jeg kan ikke huske årstallet, lagde tyskerne beslag på husets loft. Vi kunne stadig bo i det, men der flyttede en løjtnant ind ovenpå. De tyske soldater var meget disciplinerede, men løjtnanten var et rodehoved. Når han tog af sted, lå hans pistoler bare og flød. Jeg kan også huske, at min søster blev sat til at lave æggecake og spejlæg til ham, når min mor ikke var hjemme. Efter ham boede en pige på værelset. Da var der livlig trafik af tyske soldater. Det var det samme på andre gårde i nabolaget.

Der var indført udgangsforbud efter klokken 20, men det blev ikke overholdt. Når naboerne mødtes til en kop kaffe, gik de bare over markerne, for her kom ingen soldater.

Kristian Pallesen begyndte i skole i 1938 og blev konfirmeret i 1945. Han cyklede til

præst i Thorstrup og havde ingen problemer med de tyske soldater, han mødte. Derimod blev det en skolegang med forhindringer.

- Da tyskerne tog Horne Skole, skulle vi gå i skole i missionshuset i Bjerremose. Så blev det også indtaget, og vi blev flyttet til hotellet. Lærer Hansen på Horne skole ville ikke flytte med til missionshuset, så han gik af, og vi havde lærer Anthonsen i både missionshuset og på hotellet.

De små klasser blev undervist rundt omkring - blandt andet på Svanes gård, mens de store elever var i østre stue på hotellet. For at komme derind skulle vi igennem den lille stue om morgenen, og her sad tyske soldater og drak kaffe.

I det hele taget var der mange tyskere rundt omkring. De gik vagt ved blandt andet skolen, og de havde gravet nogle huller ved diget for enden af vores mark. Dem kunne de bruge som skyttegrave, hvis englænderne kom. Der var bygget barakker ved Erling Jørgensens hus overfor hotellet, og her boede også tyskere.

Den eneste gang, jeg var bange for tyskerne, var, da jeg sammen med nogle kammerater cyklede mod Bjerremose, hvor et fly var faldet ned. Tyske vagter skød hen over hovedet på os, så vi vendte om. Det skulle vi ikke nyde noget af.

Missionshuset i 1948 – efter krigen og inden salget

Missionshuset blev ødelagt

Det gik ikke ubemærket hen over missionshuset i Bjerremose, at tyskerne indtog det for at indrette en afdeling af lazarettet på Horne Skole.

Skolen blev brugt som lazaret fra 20. maj til den 1. august 1945, og i en stor del af

samme periode fungerede missionshuset også som lazaret. Det var hele skolen, der blev inddraget, og desuden blev der opført tre sygebarakker øst for skolen. Eleverne blev flyttet til missionshuset, men ifølge flere af eleverne var det kun for en kort periode, da huset også skulle bruges til sårede tyskere.

I skriftet om Horne Skoles 100-års jubilæum fortæller en beboer, at der døde mange på lazarettet på skolen, hvor der i førstelærerboligen var indrettet en operationsstue og i andenlærerboligen et diætkøkken.

- Når der døde en på lazarettet, kom de liget i en trækiste og bragte den om på kirkegården, hvor de bare trak bunden ud af kisten, som de så tog med hjem kunne bruge igen. Det var næsten ikke til at holde ud at se på for naboerne, det, der foregik. Det var jo mennesker.

Pedellen, Søren Olling og hans kone, boede på skolen under besættelsen, da han skulle holde gang i fastbrændselsfyret. Han så meget og fortalte til jubilæumsskriftet, at han ikke kunne lide, når de amputerede, for så smed de bare lemmerne ned i fyret, og så stak der måske en hånd op.

Da lazaretterne blev tømt, blev det synligt for alle, at såvel lokalerne på skolen som i missionshuset havde lidt under tyskernes "lån".

Skolen opgjorde således, at det ville koste 13.000 kroner at udbedre skaderne. Dertil kom 7737 kroner til erstatningslokaler og eventuel godtgørelse til de lærere, der boede på skolen, men som nu måtte bo et andet sted.

Også missionshuset fik penge til udbedring af skaderne. Bestyrelsen fik umiddelbart efter tyskernes rømning fat i de lokale håndværkere, og den samlede regning lød på 1114,25 kroner fordelt med 370,90 kr. til tømreren, 633,90 kr. til maleren, 88,75 kr. til mureren, mens el-installatør Norup fik 15,70 kr. Endelig kostede isætning af en rude 5 kr. Dengang var timelønnen til en faglært cirka 2,40 kroner.

Bestyrelsen indsendte ligesom utallige andre et erstatningskrav til stiftet, som sendte sagen videre til "Udvalget for indkvarteringserstatning". Den 24. juni 1946 fik bestyrelsen for Indre Mission besked fra Ribe Stiftsamt om, at anmeldelsen var modtaget, og at man måtte forvente en lang behandlingstid på grund af mange anmeldelser.

Den 21. maj 1947 var vurderingen af anmeldelsen færdig, og missionshuset fik udbetalt 1209, 91 kroner.

Nok blev skaderne udbedret, men missionshuset var ikke i en særlig god stand. Således besluttede medlemmerne på generalforsamlingen den 20. august 1948 at sælge huset grundet dårlig stand, men bestyrelsen skulle først finde noget andet. Der var ikke enighed om salget, og på en ekstraordinær generalforsamling den 10.

september 1948 blev beslutningen om salg forkastet.

Den 20. januar 1950 blev det endeligt besluttet at sælge missionshuset, men ikke hvornår. Det skete ifølge skødet den 26. juni 1950, og af referatet for generalforsamlingen den 20. august 1951 fremgår det, at huset var solgt for 3000 kroner. Det blev købt af Plauborg Anthonsen, som indrettede det til privat beboelse, og dermed sluttede missionshusets historie i Horne.

Patienter så på håndbold

I slutningen af krigen havde tyskerne indrettet lazaretter i Horne Skole, i missionshuset i Bjerremose og i salen på Horne Hotel, hvor der blev behandlet 300-400 tyske soldater, betjeningsmandskab og i et vist omfang flygtninge.

- Flere patienter fra Horne Skole kom på Horne Stadion for at se på håndbold. De stod bag det ene mål i deres nattøj. De havde ikke andet at tage på, da uniformerne var sendt til fronten til de soldater, der var i kamp. Vi kunne se, at nogle manglede et ben, andre en arm. De stod der bare. De snakkede ikke med os, fortæller Karen Andersen, tidligere Bounum.

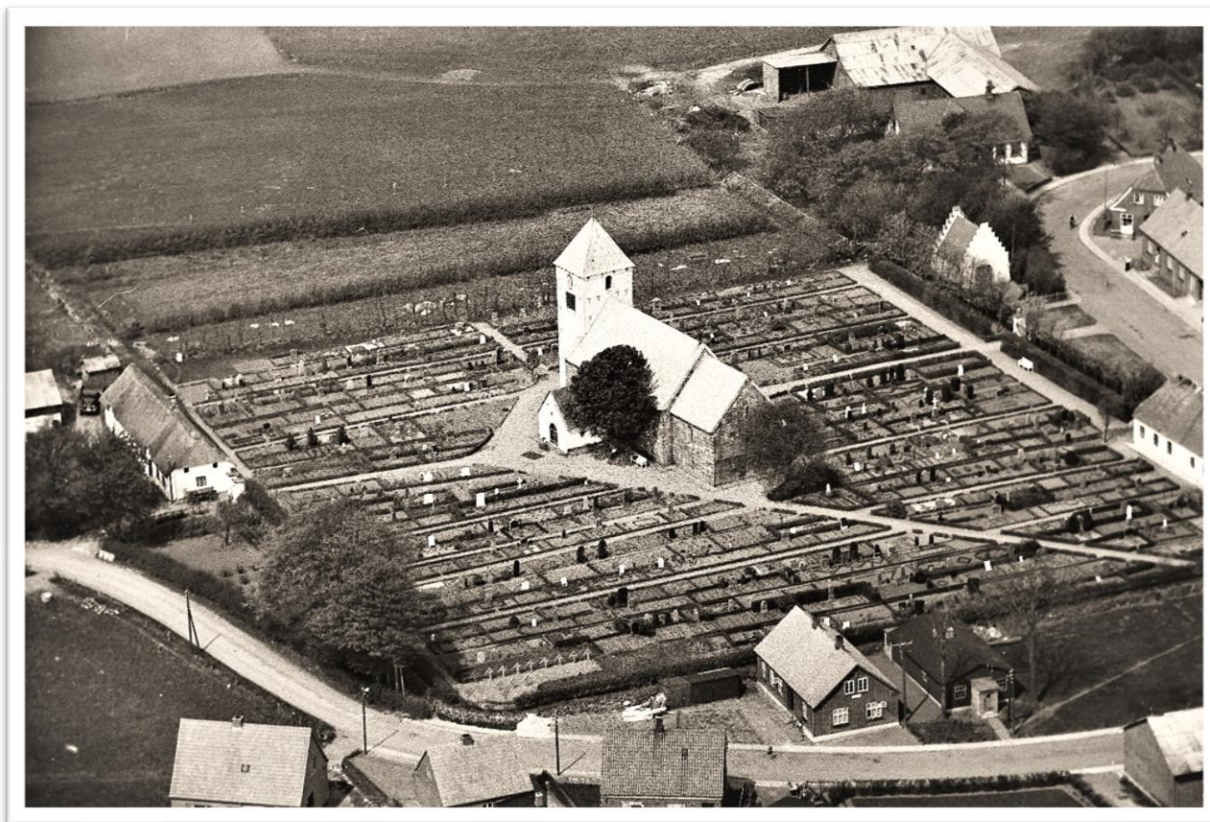
Kristian Pallesen så også patienterne i det fri.

- Vi havde en mark, der gik helt op til byen. Når det var godt vejr, lå patienter fra lazarettet på rad og række i kanten af marken. Så fik de da noget frisk luft.

Der var også russere på lazarettet - russere, der var frivillige i den tyske hær.

Således skriver Harald H. Jepsen i sit skrift om Blåvandlejren, at der blev overført en russisk patient fra lazarettet i Horne til lejren. I slutningen af 1946 lå stadig to russere fra Horne på sygehuset i Varde til behandling for komplikationer efter skudsår, de som soldater i tysk uniform havde pådraget sig i tjeneste.

Blåvandlejren blev oprettet den 8. juni 1945 og var en lejr, hvor russiske flygtninge fra en stor del af Jylland blev samlet efter krigen med henblik på samlet hjemrejse. Der var cirka 1300 beboere i alle aldre i lejren, som havde en dansk-sovjetisk ledelse, mens Røde Kors tog sig af forplejningen. Den 17. august blev beboerne sendt med tog til Rusland.

Nederst i venstre hjørne ses gravene med de døde fra lazarettet.

Tre af 12 døde blev officielt begravet

Ifølge kirkebogen for Horne Sogn døde tre personer på lazarettet i Horne, og de blev begravet på Horne Kirkegård uden medvirken af kirkens personale. Der var dog 12 patienter fra lazarettet, der blev begravet på Horne Kirkegård i krigens slutning og i de følgende måneder, så ni af dem blev ikke anmeldt døde til de danske myndigheder.

De 12 patienter, der afgik ved døden, blev begravet side om side i kirkegårdens sydøstlige hjørne, og gravene blev forsynet med et trækors med navn.

De døde var i alderen 17 til 69 år og kom fra Vesttyskland, Østtyskland, Polen og en enkelt fra Rusland. De var soldater og medhjælpere i den tyske hær, mens den eneste kvinde, der blev begravet, var flygtning fra Danzig. Hun hed Gertrud Werner og måtte efter lang tids tøven flygte i april 1945, da de oplevede hyppige bombeangreb og den røde hærs fremrykning i Østpreussen. Hun flygtede sammen med sine to børn, Elsbeth på 12 år, en datter på tre år og en søster på 24 år. De kom med et skib over Østersøen til København, og da de satte fødderne på dansk jord, sagde Gertrud Werner: Nu er alle farer overstået. Vi er i sikkerhed.

Det var de ikke. De kom med toget til Vestjylland, og da det holdt på en øde strækning ved Vongbjerg nord for Skjern for at få mere damp på til, blev toget beskudt af engelske fly. Det skete den 4. maj klokken 18.30 – kun to timer før, at frihedsbudskabet lød fra London.

Gertrud Werner blev hårdt kvæstet, mens børnene slap uskadte. Mere end 35 passagerer blev dræbt ved bombardementet, og i første omgang kom Gertrud Werner til Tarm Sygehus, men blev senere overflyttet til lazarettet i Horne. Børnene var installeret i en lejr på Brosbølgård, og Elsbeth tog med bus til Horne for at besøge moderen. Hun har senere fortalt, at moderen lå i en barak med en lang gang i midten og med 10 sårede på hver side af gangen. Gertrud Werner døde den 7. juni, og Elsbeth besøgte hendes grav på Horne Kirkegård flere gange, inden hun blev sendt tilbage til Tyskland.

Gravene var på Horne Kirkegård i mindst 20 år, måske et par år mere. Da blev de flyttet til flygtningekirkegården i Oksbøl, hvor de stadig kan ses.

Dog er russeren, Nikolaj Jakowlewitsch Indürkow, ikke længere at finde noget sted. Han blev født den 8. maj 1896 i Beli syd for Leningrad (siden 1991 Sankt Petersborg). Han var urmager i Leningrad, indtil han blev frivillig i den tyske hær. Han døde den 31. januar 1945 (49 år) og blev ifølge kirkebogen begravet på Horne Kirkegård den 3. februar. Ifølge papirerne fra Volksbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge, der stod for gravflytningerne, fik han grav nummer 8 i afdeling C. Her ligger han ikke nu, og hverken på de øvrige krigskirkegårde i Danmark eller i det russiske forsvarsministeriums database med russiske soldater under 2. verdenskrig optræder hans navn.

På flygtningekirkegården i Oksbøl er 1796 personer begravet – 1247 fra flygtningelejren og 549 fra andre kirkegårde bl.a. Horne.

Selv om det i dag synes naturligt, at tyskere, der døde i Syd- og Vestjylland, er samlet på flygtningekirkegården i Oksbøl, blev gravene ikke flyttet uden sværdslag. Den vesttyske forbundsregering henvendte sig til den danske stat i slutningen af 1950'erne med et forslag om samling af gravene. En lang række menighedsråd protesterede, men med kirkeminister Bodil Koch i spidsen blev der underskrevet en overenskomst om gravflytningerne den 3. oktober 1962. Det fik menighedsrådene til at lægge sag an mod staten, men mens sagen kørte, gik Volkbund Deutsche Kriegsgräberfürsorge i 1965-1966 i gang med at grave gravene op. I februar 1966 meddelte kirkeministeriet til kirkerne i Ribe, at opgraverne var på vej. Det er altså først i 1966 eller senere, at gravene på Horne Kirkegård blev gravet op.

Menighedsrådene kørte sagen på, at det er dem, der bestemmer over deres egne kirkegårde, og at man ikke skal krænke gravfreden. Den 23. maj 1967 afsagde Højesteret dom til fordel for staten, og i det følgende år blev gravflytningerne effektueret.

Scanning af takkebrevet.

Flygtningekirkegården i Oksbøl blev i den forbindelse øget med 549 grave, så den nu rummer 1675 flygtninge og 121 soldater.

Fra Horne kom foruden russeren:

Karl Hoffmann, født 12. maj 1876 i Neufahr ved München, var fisker og boede i Danzig (nu Gdansk) i Polen. Han døde den 14. april 1945 (69 år) på lazarettet og

blev begravet den 17. april.

Rolf Teslind, født 13. maj 1886 i Meisserfelde, var landarbejder og boede i Rastenberg ved Leipzig i Østtyskland. Han døde den 15. april 1945 (65 år) og blev begravet den 17. april.

Russeren Nikolaj Indürkow er sammen med Karl Hoffmann og Rolf Teslind indført i kirkebogen. Det er de øvrige ikke:

Erich Böker fra Stettin i Polen, født 28. februar 1928, var infanterist, døde den 5. maj (17 år) og begravet den 7. maj.

Auguste Pietrock fra Samland i Østpreussen, født den 14. august 1887, døde den 6. maj 1945 (58 år) og blev begravet den 7. maj.

Willi Düwel, født 28. maj 1922, Tyskland, var overkonstabel, døde den 7. maj 1945 (23 år) på lazarettet og blev begravet den 11. maj.

Hermann Rein, født den 19. oktober 1903 i Tyskland, var soldat og døde den 10. maj 1945 (42 år). Han blev begravet den 15. maj.

Günter Pach, blev født den 17. december 1928 i Tyskland. Han var infanterist, døde den 16. maj 1945 (17 år) og blev begravet den 19. maj.

Friederich Gau, var født i Neubrandenburg i det daværende Østtyskland den 9. januar 1901. Han var chauffør i den tyske hær, døde den 21. maj 1945 (44 år) og blev begravet den 24. maj.

Gertrud Werner, flygtning fra Danzig, født den 13. november 1908. Hun døde på lazarettet den 7. juni 1945 (37 år) og blev begravet den 11. juni.

Heinrich Schlüssel, blev født i Lövenich ved Köln den 11. april 1903 og var korporal i den tyske hær. Han døde den 12. juni 1945 (42 år) og blev begravet den 15. juni.

Günter Siegle, blev født den 8. februar 1928, var fra Tyskland og var i flyvevåbnet. Han døde den 26. juni 1945 (18 år) og blev begravet den 29. juni.

Soldater og flygtninge fra lazarettet i Horne er begravet sammen to og to, så Karl Hoffmann og Rolf Teslind står på samme kors, og det samme gør for eksempel også Gertrud Werner og Heinrich Schlüssel.

ng: 8 *Indført fra Side 52.*

Gravens Nr	Begravedes Navn, Stilling og Bopæl	Alder	Begravet Aar og Dag
8	Jarowlewitsek Nikolaj Indgæver Rusland	49	3/2. 1945.
9	Hoffmann Karl chauffør pr. Dancig Tyskland	69	17/4. 1945.
10	Teslind Rolf frakobst Meuserfeldt pr. Berlin Tyskland	65	17/4. 1945.
11	Böcker Erich. I. Kettin-Bredem Tyskland	17	7/5. 1945.
12	Pietrock Auguste Domschaken i Land Tyskland	58	7/5. 1945.
13	Düwel Willy Hl. Kuserwitz Tyskland ^{28/5. 22}	23	11/5. 1945.
14	Rein Hermann * ^{19/10. 03} Tyskland	42	15/5. 1945.
15	Lach Günther * ^{17/2. 28} Tyskland	17	19/5. 1945.
16	Gau Friedrich Gefriester * ^{2/11. 01} Neubrandenburg Tysk	44	24/5. 1945.

1945 – 2020

Den 5. maj er det Danmarks Befrielsesdag, og i år er det 75 år siden denne dag oprandt, og dengang var der ingen ende på hvor glade folk i Danmark var, men også her i Horne var glæden stor. Hvor nogen kaldte 2. Verdenskrig for "De 5 forbandede år"

Her i Horne har vi også beretninger fra krigens tid, dog er det begrænset hvad vi har fået at vide, og jeg husker endda at for mange var krigen et tabu.

Jeg er født i marts 1943 og fra 1944 havde jeg mit barndomshjem i Kirkevad. Jeg synes ikke at huske krigens afslutning, og dog kan jeg svagt huske, at der kom mange lavtflyvende flyvemaskiner, og at jeg lagde mig ned, for jeg var bange for at blive ramt.

Mine forældre har helt sikkert hørt budskabet den 4. maj 1945.

Meddelelsen kom fra London kl. 20.30, hvor Frihedsbudskabet d. 4. maj 1945 lød således. " Her er London" oplæst af Johannes G. Sørensen.

I denne link på 8 min. kan uddrag af budskabet fra London høres.

<https://youtu.be/iUNzCGQIkPc>

Når mine forældre Ingrid og Børge Sønderskov efterfølgende har snakket om krigen, er det ikke blevet til meget, ikke så meget at jeg kan sammenfatte en historie, dog har min Mor fortalt at der nogle gange kom tyske soldater fra Horne til Kirkevad, som ville købe æg, mælk og andet som man havde på landet, og her kunne jeg fornemme, at Mor ikke nænnede at sige nej. Nej oplevelser om og fra krigen blev i min familie et tabu.

Hele historien er bragt til veje med hjælp fra Ellen Damgård og Kristian Pallesen, og redigeret og iscenesat af Bente Jakobsen og Leif Sønderskov foråret 2020.